

Séta az egykori Tabánban és várban. - Történelmi útvonal

Szolnok múltját kívánja felidézni ez a rövid kis séta. Szolnok talán legrégebbi műemlékétől, a Mária-oszloptól indulunk utunkra. Az egykori Tabán egyetlen megmaradt épületének felkeresése után a hajdani vár területe felé vesszük az irányt, és megismerkedünk Szolnok múltjával. A várból a Tisza-partra majd a Zagyva-torkolathoz sétálunk, és a Tisza-híd lábánál fejezzük be a sétát.

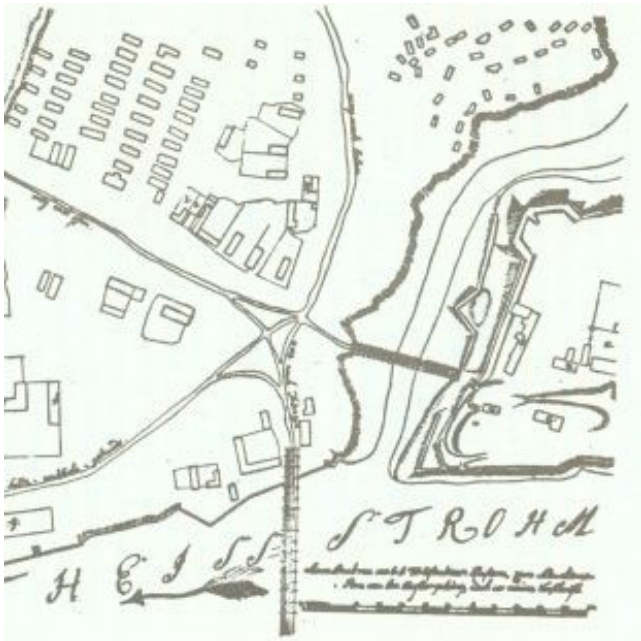
Táv: 2.5 km

Idő: 1 óra

Állomások száma: 13

A túrát szolnokiaknak ajánljuk, akik szeretnék megismeri a város múltjának néhány részletét.

Az állomásoknál feladatok találhatóak. Megoldásuk olykor egy kis nyomozást igényel a helyszínen, olykor az állomás leírásából derül ki.

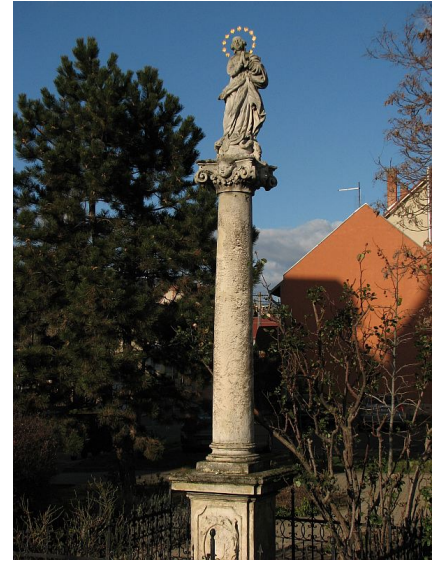

Javasolt útvonal letöltése: [Letöltés](#)

Tanösvény állomásai:

1. állomás: Tabán bejárata, a Mária-oszlop

Szolnok egyik legrégebbi városrészének egykori bejáratánál, a Katonaváros és a Tabán találkozásánál vagyunk. Az itt látható Mária-szobrot feltehetően még 1747 előtt állították fel, így valószínűleg a város legrégebbi emlékműve. Mária alakja az oszlop tetején egy kígyós földgolyón áll.

Kérdés: A szobor talpazatán sajnos csak egy megkopott címer és a szobor renoválásáról szóló információk láthatók. Melyik évben renoválták a felirat szerint?

1. 1730
2. 1830
3. 1930

Utunkat a Pólya Tibor utcán a gyalogos átkelőhelyen áthaladva, majd balra fordulva az út melletti járdán folytatjuk, és a sárga turistajelzést követve bemegyünk a családi házak közé.

2. állomás: Tabán

A Tabán városrész első említése Szolnok 1696-os kamarai összeírásában szerepel Tobán névalakban. Ezt az elnevezést egészen az 1900-as évekig használták. A Zagyva melletti városrészben a zezugos, sikátoros utcákban elsősorban napszámosok, szegényebb iparosok és halászok laktak. Az utcák gyakran sárosak, koszosak, az apró kis házak pedig egészségtelenek voltak, javításra szorultak. Sajnos a tabáni házakat végül a 70-es, 80-as években lebontották. A városrész hangulatát egyedül az utcaserkezet őrzi, illetve azok az épületek, amelyeknél próbálták a méretarányokkal, színhasználattal, a homlokzat kialakításával a régebben itt lévő házak jellemzőit átörökíteni.

Kérdés: A kis utcácskába belépve, jobb oldalt már rögtön az első épület figyelemre méltó. Maga a ház stílusa is, de a háromszög végűre fűrészelt kerítése is megőrizte a jellegzetes tabáni formákat. A kerítésen milyen házszám olvasható?

1. Tabán 1
2. Tabán utca 1
3. Tabán út 1

Ha a házak között sétálva a sárga turistajelzést követjük, hamarosan a tájházhoz érünk.

3. állomás: Tájház, Tabán 24

Tabán egyetlen megmaradt épülete egy halászház, amit 1993-tól a Damjanich János Múzeum működtet tájházként, a régi időkbe repíti vissza a látogatókat. A tájházban az 1930-as évek parasztpolgári stílusát bemutatva, az egykori halászcsalád élettere tekinthető meg, az udvarban pedig a halászathoz szükséges eszközök láthatók.

Kérdés: A tájház udvarán egy fontos halászati eszköz látható. Mi ez?

1. teszi-veszi háló
2. ladik
3. varsa

Ha a Tabán zegzugos utcáit felfedeztük, a tájház mellett felmegyünk a Zagyva-parti sétányra, majd onnan a gyaloghídra.

4. állomás: Zagyva folyó

A Zagyva folyón haladunk éppen át. Medre, ami fölött állunk, a XVI. században a szolnoki vár megerősítésekor került kiásásra, amit 1550-ben a törökök elleni támadás miatt rendeltek el. A gyaloghíd fölött nem sokkal volt a két meder elágazása, az eredeti meder a híd túlvégén kezdődő MÁV Kórház területén folyt tovább délkeleti irányban a Tisza felé. A természetes medrét, az úgynevezett Pityót, sajnos mára teljesen feltöltötték. Bár az 1960-as évekbeli légifelvételről még jól kivehető a keleti meder is, mára csak a MÁV kórház előkertjében lévő kis tavacska őrzi emlékét. A Zagyva a Tabánban lévő cserző- és tímárműhelyek részére biztosította a vizet, a halászok számára pedig a halat.

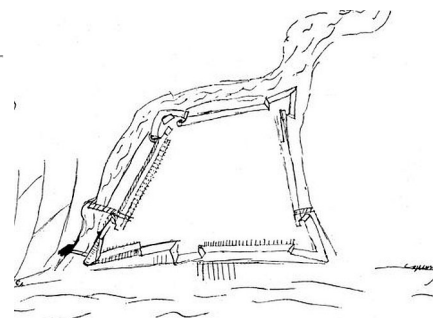
Kérdés: A Tisza mellett tehát fontos folyója a városnak a Zagyva is. Tudjuk, melyik település közelében vannak a forrásai?

1. Salgóháza
2. Salgótarján
3. Somoskőújfalu

Ha a hídon átértünk, jobbra fordulva a gáton folytatjuk tovább utunkat, ahol egykor a vár nyugati fala emelkedett.

5. állomás: Egykori várfal

A kiásott medernek köszönhetően a vár már minden oldalról a folyók ölelésében volt. A mederből kitermelt földet agyaggal keverve két sor facölöpökből levert palánkfal közé döngölték, a cölöpöket fűzfafonadékkal erősítették, a falat agyaggal betapasztották, így 4-5 méter magas falat emeltek. A bástyák, a nyugati kaputorony és a kaszárnya építésénél viszont már messziről hozatott terméskövet is használtak. Palánkfallal és árokkal magát a várost is körbevették, így az mintegy elővárként funkcionált. A város területe ekkor jóformán még nem volt nagyobb, mint a vár, Szolnok mégis stratégiai fontos szerepet játszott, mert Buda már török kézen volt, és a felvidék védelmének jelentős állomását Eger előtt Szolnok jelentette. A munkát rohamtempóban, három hónap alatt végezték el, és komoly véderőnek, erős és modernül kiépített várnak számított. Várkapitánynak Nyáry Lőrincet nevezték ki, akinek 1400 főnyi spanyol, német, cseh és kis számú magyar katonával kellett megvédenie a várat Ahmed Ali basa 40 000 fős seregével szemben. 1552. szeptember 2-án ostromzár alá került a vár. Látna a hatalmas túlerőt, szeptember 4-én éjjel a zsoldosok a várkaput leengedve elmenekültek a várból, Nyáry Lőrinc és a hozzá hű 50 hajdú a törökök fogságába esett. A törökök innen indultak tovább Eger ellen, de mintegy 2000 fős helyőrséget hagytak Szolnok várában, amit egészen 1685-ig megszállva tartottak.

Kérdés: Hány évig is volt török kézen a vár?

1. 1,3 évig
2. 13 évig
3. 133 évig

A töltésen folytatjuk tovább az utunkat néhány méter erejéig.

6. állomás: Művésztelep

A művésztelep mellett haladunk el. A főbejáratával később fogunk találkozni, de talán itt, a Zagyva melletti részén érthetjük meg legjobban, hogy a Zagyva, a Tabán és az alföldi élet szépsége sok embert magával ragadott, és alkotómunkáiknak köszönhetően sok jelentős, világhíres alkotás született Szolnokról. Egy osztrák festő, August von Pettenkofen fedezte fel Szolnokot a művészet számára. Pettenkofen az 1848-49-es szabadságharc idején -mint hadifestő- járt ezen a vidéken, majd több éven keresztül vissza is járt, és vitte hírül az alföldi táj, az itt élő emberek szépségét. 1899-ben néhány itt dolgozó művész: Bihari Sándor, Boruth Andor, Fényes Adolf, Hegedűs László, Katona Nándor, Kernstok Károly, Mednyánszky László, Mihalik Dániel, Olgyay Ferenc, Pongrácz Károly és Vaszary János fordultak a Kultuszminisztériumhoz, hogy segítsék őket a szolnoki művésztelep megalakításában. A későbbiekben Müller Adolf, Mednyánszky László, Vidovszky Béla, Zádor István és Gácsi Mihály sok szép tabáni házat, utcarészletet megörökített. A művésztelepen lévő bástya nem a vár maradványa, a művésztelep lakóinak kezdeményezésére épült.

Kérdés: A művésztelep hátsó kapujának bal oldalán egy felirat olvasható. Szemből nézve nehezen kivehető, de ha oldalról szemléljük, már jobban kirajzolódik a lemezbe vágott betűk. Mit sikerül kiolvasnunk?

1. Művésztelep
2. Galéria
3. Bejárat

Pár lépés erejéig a gáton folytatjuk tovább utunkat a Gutenberg térig.

7. állomás: Damjanich- emlékmű, Gutenberg tér

A török uralom alól 1685-ben szabadult Szolnok. A vár és Szolnok hánytatott sora megkezdődött. 1697-ben Thököly Imre a várat felgyújtatta. Az 1697-es parasztfelkelés, majd a Rákóczi-szabadságharc eseményei 1703-ban és 1706-ban elérték Szolnokot, és a város újra a földdel vált egyenlővé. A Rákóczi-szabadságharc után a várat végleg tönkretették, a maradványait széthordták. 1739-ben óriási vihar és tűzvész is pusztított Szolnokot. 1849. március 5-én Damjanich János honvédtábornok parancsnoksága alatt a honvédek visszafoglalták az osztrák seregektől, ezzel kezdetét vette a tavaszi hadjárat. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségét Radnai Béla szobrászművész örökítette meg. A dicsőséges tavaszi hadjárat emlékére készült alkotást 1912-ben állították fel. Az emlékmű carrarai fehérmárványból készült.

Kérdés: A szobor talpazatán egy felirat olvasható. Mit olvasunk le? (télen az emlékmű takarva van, a ponyva felhajtható annyira, hogy leolvasható legyen az alatta lévő felirat)

1. Tavaszi hadjárat
2. Szolnoki csata
3. Damjanich

Keleti irányba, a Szent István tér felé haladuk pár lépést.

8. állomás: A szolnoki vár feltárása

A szolnoki várról sokáig csak a korabeli feljegyzések és metszetek árulkodtak. Azt lehetett tudni, hol állt, de kézzel fogható bizonyíték nem nagyon volt. A 2017 októberben megkezdett feltárás viszont végre felfedte a szolnoki vár titkát, így jobban megismerhettük a város múltját. Bár csak az egykori várterület egy részén történt ásatás, a három évnyi feltárási munkálatok során megtalálták az 1551-es várépítés egyik kaszárnya épületének maradványait, mely így Szolnok legkorábbi épülete lett. A régészeknek kétszintes épületet sikerült feltárniuk. Helyenként mintegy tíz méteres mélységig leásva keresték az 1552-ben elkészült vár elődjének számító ispáni földvár nyomait is. A törökök is stratégiai helynek tekintették Szolnokot, ezért a várat tovább erősítették, építették. Létrehozták a szolnoki szandzsákat, és jelentős építkezésekbe fogtak. Dzsámi, fürdő, minaret és palota is létrejött ebben az időben.

Kérdés: Mi indokolhatta, hogy Szolnokon vár épüljön?

1. A tiszai átkelőhely és a sószállítás védelmének fontossága.
2. A környéken egyedül itt volt építőanyag.
3. A város lakosságának védelme.

A forgalomra nagyon figyelve menjünk át az út szemközti oldalára.

9. állomás: Vártemplom, Gutenberg tér 12

Vártemplom – Római katolikus templom. A szolnoki vártemplomot és várispánságot 1015-1038 között alapította Szent István királyunk, a keresztény magyar állam megteremtője. A téren áll szobra. A keresztény (Magyarok Nagyasszonya) templom az egykori vár területén áll. Homályossy Ferenc tervei alapján épült, átadására 1824-ben került sor. Különlegessége, hogy építése során a közelben álló romos török mecset és az egykori középkori templom maradványainak köveit használták fel. A középkori vár alaprajza a templom déli falán lévő emléktáblán látható, és alatta egy kihagyott, burkolatlan részen bepillantást nyerhetünk az építőanyagába is.

Kérdés: 2019-ben gyönyörűen felújították a templomot és környezetét. A templom bejárata felett egy római számokból álló évszám látható. Mi ez az évszám? (aki nem ismeri meg a római számokat, a bejárat mellett bal oldalon is fellelheti arab számokkal)

1. 1724
2. 1824

3. 1924

*A templom déli oldalánál az északi kertbe sétálunk át.***10. állomás: Nepumuki Szent János szobra**

Nepumuki Szent János a folyók, hidak, hajósok, vízimolnárok, halászok védőszentje, egyes helyeken a bányászoké, sóbányászoké is. Szolnokon 1804-ben Győrffy Pál helyi sóhivatalnok adományából készült szobor, ami eredetileg a Zagyva- és a Tisza-híd találkozásánál, központi helyen állt. Szükség is volt az oltalmára, hiszen az akkor még fából készült hidakat egy-egy erősebb áradás sokszor megrongálta. Az 1909-es jeges ár az utolsó tiszai fahíd nagy részét elsodorta. Ezután már fémből és betonból emeltek hidat. Talán úgy gondolták, ennek a hídnak nem kell a védőszent, és eredeti helyéről 1910-ben áthelyezték ide, a templomkertbe. Sajnos a két angyal alak már hiányzik a szobor két oldaláról.

Kérdés: Mit tart kezében Szent János?

1. Gyertyát
2. Rózsafüzért
3. Keresztet

Délkeleti irányban lemegyünk a Tisza-partra.

11. állomás: Keleti bástya

A XVI. századi vár keleti sarka lehetett nagyjából ezen a helyen. Ebben az időben a Zagyva természetes ága is ezen a területen folyhatott a Tiszába. Az itt látható fal már nem a vár maradványa, de nagyjából annak helyén lett emelve az áradások ellen. A falán elhelyezett emléktáblán a vár korabeli ábrázolása látható, abból a korból, amikor már a török alól felszabadult Szolnok.

Kérdés: Milyen évszám látható a táblán?

1. 1655
2. 1705
3. 1755

A fal mentén folytatjuk utunkat nyugati irányban a torkolat felé.

12. állomás: Híd a Tiszán

Annak jelentőségét, hogy a Tisza itt, Szolnoknál alkalmas volt átkelőhely kiépítésére, fokozta az a földrajzi körülmény, hogy a Buda és Erdély közti legrövidebb út vonalába esik. Egészen a török uralomig csak rév biztosította az átkelést a folyó két partja között. Az átkelőhely és a révjövdelem védelmét a földvár biztosította a XI. századtól. "A budai pasa szolnoknál vala, és már belekezd vala hidat" 1562-ben itt épült fel az ország első állandó Tisza-hídja, melynek fa cölöp maradványai alacsony vízállás esetén láthatók lettek. A hidat Güzeldzse Rüsztém budai pasa építtette északról hozatott tölgyfából. A híd jelentős kereskedelmi szereppel bírt, hiszen a 16-17. században évente akár több tízezer szarvasmarhát is áthajthattak rajta, a

törökök pedig az átkelésért hídpénzt szedtek.

Kérdés: A torkolattól a felsétálunk a Zagyva-hídra, melyet az 1552-es várkapitányról Nyáry Lőrincről neveztek el. Még mielőtt felmennék a hídra, a lépcső melletti falon megtekinthetjük a vár másik, korabeli ábrázolását. Melyik évszám látható az táblán?

1. 1517
2. 1617
3. 1717

A Zagyva-hídon átkelünk, majd a balra a lépcsőn a Zagyvaparti sétányon a torkolathoz megyünk. Onnan a Tisza-híd alatt átsétálunk annak túloldalára.

13. állomás: Tiszai hajósok dombormű

A jelenlegi Tisza-híd 1962-ben készült el. A város felőli hídfőjének nyugati oldalában Lajos József domborműve állít emléket azoknak az embereknek, akik életüket kockáztatva tutajokon sót, építőanyagot, gabonát szállítottak, hajókat vontattak, pakoltak. Azoknak az embereknek, kiknek munkája nélkül nem került volna az építőanyagot jelentő fa, a jövedelmet biztosító só Szolnokra, és talán Szolnok sem volna.

Tanösvényünk itt végetért. Köszönjük, hogy velünk tartott!

[Az alkalmazás letölthető a Play áruházból:](#)

Vágd zsebre a telefonod, és fedezd fel a környezeted

történelmét, értékeit, nevezetességeit!

www.gordogok.hu